

6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған Сартаева Назгуль Ташкенбаеваның «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

ПІКІРІ

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі мен оның жалпы ғылыми және жалпы мемлекеттік бағдарламалармен байланысы.

Бұғаңға күні білім беру үдерісінің оқушыларды біліммен каруандырып, олардың жалпы оку білігі мен дағдысын, құзыреттіліктерін қалыптастыруды ғана емес, сонымен бірге окушы тұлғасының жан-жакты, үйлесімді дамуы үшін қолайлы жағдай туғыздуды көздейтіндігін ұғынамыз. Ол үшін әрбір баланың қандай да бір өзіне тән танымдық-ізденімпаздық қабілетін ашу және дамыта түсудің маңызы зор. Барлық баланың табигатынан зерттеуші болуга, окуга және өзінің ішкі танымдық мүмкіндіктерін жүзеге асыруға үмтүлұсы жоғары болатыны белгілі. Ендеше, бала қабілетін ашудың және оларды баптап дамытуға оңтайлы жолының бірі зерттеушілік іс-әрекет болып табылады. Бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекетін ұйымдастыру мәселесі қарастырылғанмен, зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын ақпараттық технологиялар негізінде қалыптастыру тын және өзекті тақырып болғандықтан, Н.Т. Сартаеваның «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы теориялық және практикалық маңызы бар ауқымды мәселелеге бағытталған деп санауга болады.

2. Диссертацияга қойылатын талап деңгейіндегі ғылыми нәтижелері.

Зерттеу нәтижесінде диссиденттік бастауыштың оку үдерісіндегі «зерттеу», «зерттеушілік іс-әрекет» және «зерттеушілік іс-әрекет мотивациясы» ұйымдарының мәнін нақтылаған. Бастауыштың оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру құралы ретіндегі ақпараттық технологияны бастауыш оку үдерісінде қолданудың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін айқындаған. Бұл зерттеу жұмысының бірінші және екінші жаңалығы болса, теориялық талдау нәтижесіне сүйене отырып, ақпараттық технологиялар негізінде бастауыштың оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасауы зерттеу жұмысының үшінші жаңалығы болып табылады. Сондай-ақ ақпараттық технологиялар негізінде бастауыштың оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру максатында «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» пәні бойынша колданылатын оку-әдістемелік кешенниң (окулық, жұмыс дәптері, мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулары) дидактикалық

негіздерін аныктаган, әзірленген оку-әдістемелік кешен бастауыш сыныптағы оку үдерісіне енгізілгендей диссертанттың қол жеткізген ауқымды, практикалық мәні зор төртінші жаналығы деп карастыруға болады.

3. Ізденушінің диссертациясында тұжырымдалған әрбір нәтижесінің (ғылыми ережелер), тұжырымдары мен қорытындыларының негізделуі және шынайылық дәрежесі.

Диссиденттің қол жеткізген нәтижелері, жасаған тұжырымдары мен қорытындылары теориялық талдау нәтижесіне, нақты деректер мен фактілерге сүйене отырып құрылған. Атап айттар болсақ, зерттеудің бірінші бөлімінде диссидент шетелдік және отандық ғалымдардың зерттеу мәселесі жөніндегі ой-пікірлеріне контент талдау жасап, өз тұжырымын ұсынған, ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын калыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін әзірлеген. Екінші бөлімінде бастауыш оку үдерісіне оку пәні ретінде енгізілген «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» пәнінен берілетін білім мазмұнын және соган сай авторлық бірлестікте әзірлеген пәннің оку-әдістемелік кешенінің ерекшеліктерін, оның зерттеуші тұлға калыптастыру мүмкіндіктерін талдаған. Әзірленген модель және ұсынған әдістемені қолдана отырып, тәжірибелік жұмыс жүргізу нәтижесінде зерттеу болжамының дұрыстығын дәлелдеген. Демек, нәтижелер, тұжырымдар мен қорытындылар негізделген және шынайы екендігі жөнінде қорытынды жасауга болады.

4. Ізденушінің диссертациясында тұжырымдалған әрбір нәтижесінің (қагидастының), тұжырымдары мен қорытындыларының жаңалық дәрежесі.

Зерттеу жұмысының бірінші ғылыми нәтижесінің жаңалығының дәлелі – «зерттеу», «зерттеушілік іс-әрекет» және «зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын калыптастыру» ұғымдарының мәнін айқындау негіздеуі, аталған ұғымдарға диссиденттің өз тұжырымын ұсынуы.

Екінші ғылыми нәтиже жаңа. Себебі диссидент бастауыш мектептегі оку үдерісінде ақпараттық технологияны колданудың психологиялық-педагогикалық ерекшеліктерін айқындаі білген. Бастауыш оку үдерісінде ақпараттық технологияның сабакта және сабактан тыс уақытта қолданылуы оқушылардың оку-тәнімдүк, зерттеушілік іс-әрекетінің белсенді болуына және оқушылардың жаңа білім алуда өзіндік ойлар түюде бастамашыл болуына, оку-тәнімдүк үдерісте зерттеушілік іс-әрекет мотивациясының есіп қарқындауына, оқушының өз бетінше жаңа ақпараттық технологияны қолдану дағдысының калыптасуына ықпал етіп, сенімді тірек болатынын тұжырымдаған.

Үшінші ғылыми нәтиже жаңа. Оның дәлелі – ұсынған ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын калыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделінде оны қолданудың теориялық бастау көздерінің анықталуы, теориялық түйіндердің жүйеленуі. Модельде басшылықка алынатын тұғырлар мен

ұстанымдар, бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастырулын компоненттері мен құралы көрсетілген.

Төртінші ғылыми нәтиже жаңа. Себебі диссертант акпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыруға бағытталған «Акпараттық-коммуникациялық технологиялар» атты пән бойынша қолданылатын оқу-әдістемелік кешен (окулық, жұмыс дәптері, мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулық) әзірленген, оқу-әдістемелік кешен Қазақстан Республикасының 30 пилоттық мектептің бастауыш сынып оқу үдерісіне енгізілген.

5. Алынған нәтижелердің ішкі бірлігінің бағалануы.

Диссертация нәтижелерінің ішкі бірлігі ғылыми аппараттың тұжырымдалуында, жұмыстың бөлімдері және олардагы бөлімшелерде көрініс тапкан. Зерттеу жұмысы жалпыдан жекеге, жекеден жалпыға ұстанымына негізделіп құрылған. Ауқымды зерттеу мәселесін психологиялық, педагогикалық және әдістемелік тұрғыдан жекелей қарастыра келіп, әрбір ой корытындысынан өз тұжырымын жинақтай ұсынған. Корғауга ұсынылатын қагидалар зерттеудің корытындысында көнірек түсіндіріліп, әрбір қойылған міндеттің жүзеге асу үдерісіне талдау жасалып, алынған нәтижениң негізделуі мен шынайылығы далалденген. Диссертациялық жұмыста алынған нәтижелердің ішкі бірлігінің көрініс тапқанына көз жеткізіледі.

6. Іздешінің алған нәтижелерінің тиесті өзекті мәселені, теориялық немесе қолданбалы міндетті шешуге бағытталғандығы.

«Акпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып оқушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмыс нәтижесінде жасалған тұжырымдар мен қорытындылар зерттеу мәселесі бойынша теориялық-әдістемелік тұрғыда нақтыланған қагидалар деп санаймыз. Зерттеу барысында қол жеткізілген теориялық және практикалық нәтижелерді жалпы орта білім беретін мектептерде сабак беретін болашак бастауыш сынып мұғалімдерін даярлау үдерісінде және бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін арттыру институттарында арнауы курс, семинар, тәжірибелік жұмыстар жүргізуде құрал ретінде қолдануға болады.

7. Диссертацияның негізгі қагидасының, нәтижесінің тұжырымдары мен корытындыларының жариялануына растама.

Зерттеудің негізгі қагидалары мен тұжырымдары, нәтижелері, корытындылары Scopus базасына енген шетелдік басылымда, КР БФМ Білім және Гылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, шетелдік және отандық халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарында көрініс тапкан. Н.Т. Сартаева «Акпараттық-коммуникациялық технологиялар» пәні бойынша Окулық, Жұмыс дәптері, Мұғалімдерге арналған әдістемелік нұсқаулыктан тұратын оқу-әдістемелік кешен (қазақ, орыс тілдерінде) және «Қазақ тілі» пәнінен көрнекі

демонстрациялық кестелер кешенін авторлық бірлестікте әзірленген (жалпы саны 25 ғылыми еңбек).

8. Диссертация мазмұнындағы және рәсімделуіндегі кеткен кемшіліктер.

Н.Т. Сартаева зерттеу тақырыбын терен қарастырган, теориялық енбектерге жан-жакты талдау жүргізген, өзінің кәсіби білігі мен дадысы нәтижесінде педагогикалық тәжірибелік жұмыс жүргізген, зерттеу мәселесінің он шешімін табуда мол ізденіс жасаган. Десек те, диссертация мазмұнында және расімделуінде мынадай кемшіліктер байкалды:

1. Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып окушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастырудын күрылымдық мазмұндық моделінде көрсетілген бастауыш сынып окушыларының ғылыми-зерттеу жұмысына жетекшілік етуге диссертацияда кеңірек тоқталғаны жөн болар еді.

2. Диссертацияның жазылуында орфографиялық кателер кездеседі.

Көрсетілген кемшіліктердің шешімі жөніл, сондыктан диссиденттің зерттеу жұмысының құнын төмендетпейді.

9. Диссертацияның КР БГМ БГСБК «Ғылыми дәрежелер беру Ережелерінің» талаптарына сәйкестігі.

Сартаева Назгуль Ташкенбаевнаның 6D010200 – «Бастауышта оқыту педагогикасы мен адістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған «Ақпараттық технологиялар негізінде бастауыш сынып окушыларының зерттеушілік іс-әрекет мотивациясын қалыптастыру» атты диссертациялық жұмысы аяқталған, дербес орындалған ғылыми жұмыс болып саналады. Ұсынылған жұмыс диссертацияга қойылатын талаптарға сай әзірленген. Зерттеу жұмысы бірізділікті, жүйелілікті сақтай отырып құрылған. Жоғарыда аталғандарға сүйене отырып, Сартаева Назгуль Ташкенбаевнага «6D010200 – Бастауышта оқыту педагогикасы мен адістемесі» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге болады санаймын.

Рецензент:

**М. Әуезов атындағы Оңтүстік
Қазақстан мемлекеттік университетінің
доценті, педагогика ғылымдарының
кандидаты**

Г.О. Жетпісбаева

Жетпісбаева Г.О.